

Hoten växer mot USA:s makt över Stilla havet

av Ingolf Kiesow

Résumé

USA and its allies in the Pacific Ocean are slowly losing military and political strength compared with China and Russia. China's stronger economic growth and its determination to weaken the U.S. will to maintain its dominance over the Pacific Ocean are the main reasons behind this development. The technical development of nuclear weapons and missiles is slowly giving China and Russia an advantage over USA and its allies, not least because of the enormous costs for USA to maintain a missile defence system across the Pacific Ocean that can keep it abreast of its potential opponents. Taken together with the so-called Belt and Road Initiative, China's maritime expansion seems to be a sign of ambitions that will create real problems for Europe.

STÖRST LÅNGSIKTIG INVERKAN på stormaktsrelationerna i Asien lär Japans överfall på Pearl Harbor den 7 december 1941 ha haft. Det blev en händelse, som satte sig fast i minnet hos en generation amerikaner och blev en historisk symbol för efterföljande generationer. Det illustrerade också vad många knappast hade insett och de flesta hade glömt, nämligen att USA både har strategiska intressen och egna territorier över hela Stilla havet och därmed också är en del av Asien i strategisk bemärkelse.¹

När Nordkorea angrep Sydkorea den 25 juni 1950 fick det överfallet en liknande effekt. Mao Zedong hade sannolikt inte varit underrättad om den exakta tidpunkten för när det nordkoreanska anfallet skulle ske. Han hade varit sysselsatt med att planera för hur man skulle fullfölja kriget mot nationalistkineserna, som hade flytt till Taiwan. Därför skyndade sig president Roosevelt att säkra sundet genom att positionera enheter ur den sjunde flottan i och omkring Taiwansundet.²

Även efter krisens upplösning fortsatte man att låta örlogsfartyg patrullera genom sundet. Sedan 2006 har dock inte något amerikanskt hangarfartyg passerat genom det, något som bara mindre fartyg har gjort och då bara vid enstaka tillfällen.³

När det kalla kriget avslutades framstod USA som unilateral ledare för världen. Det ledarskapet blev det snart svårt att behålla i takt med att länderna i Asien blev tillväxtekonomier och världens ”ekonomiska tyngdpunkt” flyttade sig österut. Kina framstod som en uppstigande stormakt, både ekonomiskt och militärt. USA:s militära närvaro ända in på Kinas Stilla havskust framstod inte längre som rimlig eller något som måste accepteras av Kina. Motsättningar i Syd kinesiska havet skapade oro och tal om den så kallade ”Thukydides-fällan”. I likhet med förhållandet mellan Sparta och Aten i antikens Grekland fick Kinas växande styrka en destabiliserande verkan. Så småningom utlöste spänningarna ett väldigt och

långvarigt krig i antikens Grekland.⁴ Det är en påminnelse till vår tids ledare om att det ligger ett faromoment i hur USA behöver anpassa sig till Kinas militära, politiska och ekonomiska ambitioner.

Syftet med denna essä

Syftet med denna framställning är att i grova drag granska vilka motsättningar som finns kring Stilla havet och som kan påverka regionens stabilitet, vilka territoriella krav som kan leda till konflikt, vilka allianser som finns och vilken roll de kan spela. Framställningen kommer att handla om mellanstatliga relationer. En kort jämförelse mellan de marina styrkorna kommer också att göras. Avsikten är att göra några särskilt relevanta geopolitiska basfakta tillgängliga på ett begränsat utrymme.

Västra Stilla havet efter det andra världskriget

Det finns flera förhållanden som har sin grund i händelserna under den tidiga perioden efter det andra världskriget och som gör att man inte kan tala om Östasien som en stabil region. Även omständigheter som skapades av Sovjetunionens sönderfall har bidragit till en viss ömsesidig misstänksamhet och rivalitet mellan länderna i regionen. Den tenderar inte att minska.

För det första har två länder fortfarande inte något fredsavtal med sin fiende i ett tidigare krig. Det är till exempel Japan, som inte har kunnat uppnå ett fredsavtal på godtagbara villkor efter det andra världskriget. Japan har inte kunnat få tillbaka de så kallade Norra territorierna (fyra öar i ökedjan Kurilerna). Efter Sovjetunionens upplösning fortsätter Ryssland nämligen att vägra att ge upp besittningen av dessa öar.⁵

Nordkorea har inte heller kunnat uppnå ett fredsavtal med sin forna fiende USA och dess allierade efter det att Koreakriget avslutades 1953 med ett stilleståndsavtal. Donald Trump har endast gått med på att skriva under ett informellt avtal 2018 om att förhandla vidare med sin motpart Kim Jong Un om denna fråga, men Nordkoreas vägran att diskutera sitt kärnvapenprogram gör att inga förhandlingar förs för närvarande.

För det andra befinner sig flera länder i alliansförhållanden som skapades under den oroliga perioden efter det andra världskriget och som är anpassade till de krav som då rådde. I flera avseenden återspeglar de inte den situation som råder idag. Det gäller först och främst Japan och Sydkorea, men även Nordkorea, Australien och Nya Zeeland samt Filippinerna.

För det tredje har Kina anspråk på territorier som tillhör flera av sina grannländer. Kina påstår sig ha historiska rättigheter till dem, som grundar sig på förhållanden hundratals år tillbaka i tiden. Det gäller större delen av den indiska delstaten Arunachal Pradesh och delar av Kashmir, som till större delen annekterades av Indien 1949, men vars övriga delar ligger inom Pakistans och Kinas gränser.

Stilla havet – en ocean under amerikanskt herravälde

Stilla havet ter sig för de flesta européer som en tom yta med endast två ö-stater av betydelse, nämligen Australien och Nya Zeeland. Förutom dessa två finns i själva verket 12 andra självständiga ö-stater i Stilla havet, som är medlemmar av FN, samt två icke fullt självständiga stater, vars utrikesförbindelser sköts av Nya Zeeland, nämligen Niue och Cook Islands. Eftersom de självständiga ö-staterna har var sin egen röst i generalförsamlingen har de en vikt, som är

större än deras invånarantal ger vid handen. De flesta kan betraktas som västvänliga, och de erkände inte omedelbart folkrepubliken Kina, när den upptogs som medlem av världsorganisationen. Fyra av dem erkänner fortfarande i stället Taiwan, nämligen Nauru, Marshall-öarna, Palau och Tuvalu.⁶

Ö-staterna är föremål för en dragkamp om inflytande mellan folkrepubliken och Taiwan, som båda lockar med bistånd på generösa villkor. Kina lyckades under 2019 locka Kiribati och Solomon-öarna att överge Taiwan och erkänna folkrepubliken. Dessutom har Kina lyckats göra sex ö-stater starkt beroende genom skuldsättning, nämligen Cook Islands, Fiji, Papua Nya Guinea, Samoa och Vanuatu.⁷ Dessa ö-stater har ännu inte givit vika för folkrepublikens uppmaningar att ”av-erkänna” Taiwan, men de tenderar att påverkas av Kina alltmera.

För USA innebär varje ö-stat, som erbjuder Kina (eller Ryssland) tillträde till hamnar eller flygplatser ett nytt faromoment. USA har avtal om rätt att bygga och ha baser i Mikronesien, Marshall-öarna och Palau. Både Taiwan och USA arbetar på att hålla kinesiskt inflytande borta.

Utöver ö-staterna finns 25 ”territorier”, som med olika grad av självstyre tillhör de tidigare kolonialmakterna samt Australien, Chile och Nya Zeeland. Även de har en potentiell militär betydelse som tänkbara stödjepunkter i form av hamnar och flygplatser eller för att hysa avskjutningsramper för missiler.

Tio av dem tillhör USA. Samtliga övriga tillhör länder, som kan betraktas som tillhörande Västvärlden. USA har själv betydande militära installationer på Guam och Wake Island.

Kina ligger inklämt bakom ökedjor tillhörande amerikanska bundsförvanter och klienter, nämligen Filippinerna, Japan och Taiwan. Det har länge varit ett gemensamt

mål för de japanska och amerikanska flyg- och marinstyrkorna att kunna förhindra att den kinesiska flottan löper ut på Stilla havet genom något av sunden i ökedjorna. Särskild uppmärksamhet ägnas åt det 250 kilometer breda sundet mellan den japanska ön Miyakoshima och Okinawa. Japan har både sjömålsmissiler och luftvärnsmissiler på samtliga större öar i kedjan mellan Okinawa och Taiwan och förstärkte dem i september 2020 med nya uppgraderade missiler och utrustning för elektronisk krigföring.

Det är bara en annan global stormakt, som har kust med obehindrad utfart till Stilla havet, nämligen Ryssland. Den ryska halvön Kamtjatka sticker ut från Sibirien med en förlängning söderut i form av ökedjan Kurilerna. Sibirien gränsar mot Berings sund med den amerikanska delstaten Alaska på den andra sidan. Sedan Sovjetunionens upplösning har den ryska stillahavsflottan ännu inte kunnat utgöra ett egentligt hot mot den amerikanska dominansen över Stilla havet. Sedan 2007 tillförs den dock varje år ny och modern materiel.

Rymdens roll i Stilla havet

Missilförsvar

Missilförsvar har fått stort utrymme i kärnvapenstaternas försvarsbudgetar under senare år och spelar en stor och av omvärlden ofta förbisedd roll i strategisk planering. Termen ”missilförsvar” avser alla vapensystem, som kan förstöra inkommande missiler, antingen det rör sig om kulbanemissiler eller kryssningsmissiler. Försvarssystem mot kulbanemissiler brukar betecknas med förkortningen BMD (Ballistic Missile Defense) och tilldrar sig mest uppmärksamhet, eftersom de ska bekämpa tunga missiler som kan medföra kärnvapen. Det gäller i synnerhet BMD mot interkontinentala missiler.

Sedan Kina har sagt sig förfoga över kryssningsmissiler, som kan medföra kärnvapen och användas mot hangarfartyg, har flera västländer börjat utveckla missilförsvar mot detta hot. USA håller på att ta fram kryssningsmissiler, som kan medföras ombord på fartyg samt ska kunna bekämpa både sjömål och mål inne på land.

BMD-system har byggts för bekämpning av interkontinentala kärnvapenbärande missiler i tre olika stadier av sin bana, nämligen uppstigningsfasen (Boost Phase), kryssningsfasen (Midcourse Phase) och slutfasen (Terminal Phase). Kring Stilla havet har USA byggt BMD-system av alla dessa tre typer. I regionen Östasien har även Japan, Sydkorea, Ryssland, Taiwan och Kina BMD-system av något slag. Även Indien har både utvecklat egna samt importerat BMD-system från Ryssland och Israel. De är i första hand riktade mot kärnvapenbärande missiler från Pakistan, men anskaffningarna har förmodligen också haft Kina i åtanke.

Det skulle föra för långt att här närmare beröra hur missilförsvarsstrategier har inverkat på kärnvapenbalanser och försvarsattityder hos länderna kring Stilla havet. Här ska endast belysas huvuddragen i hur USA:s BMD kring Stilla havet är uppbyggt, eftersom det vilar på ett nätverk av samverkan med andra länder och kräver deras aktiva medverkan. Därmed blir det en del av det säkerhetspolitiska mönstret i området.

Rysslands och Kinas BMD-system kringgärdas av mycket sekretess och kan möjligen innehålla okända element, men i stort sett ser det ut som om båda ländernas system innehåller element som i begränsad utsträckning kan skydda mot ett begränsat antal inkommande kärnvapenbärande medeldistansmissiler men inte erbjuda fullständigt skydd mot interkontinentala kärnvapenbärande missiler från en annan stormakt (med möjligt undantag för ett BMD-system kring Moskva). Som ska

beröras gäller motsvarande den amerikanska kontinenten. På det viset kan man tala om en strategisk BMD-balans.⁸

Ground-based Midcourse Defense

USA:s BMD-system kring Stilla havet har en mycket begränsad målsättning för missiler i kryssningsfasen. Det system som finns för markbaserat försvar mot missiler i kryssningsfasen av sin bana (Ground-based Midcourse Defense eller GMD) är mycket komplicerat och dyrbart. En interkontinental kulbanemissil färdas under kryssningsfasen med så hög hastighet att den blir svår att träffa och förstöra. Den metod som man har valt är att fysiskt kollidera. För att lyckas krävs lång förvarning, vilken är svår att få och bara kan uppnås med ett nät av framskjutna radarstationer kring hela Stilla havet och Atlanten samt infraröda sensorer ombord på satelliter i omloppsbana kring jorden. Systemet har bara lyckats att i 11 av 19 tester träffa och förstöra ett mål. I verkligheten räknar man med att behöva avfyr flera ”jaktmissiler” mot varje inkommande missil för att man ska vara säker på att lyckas.

Ett så komplicerat och dyrbart system har man även i USA bara ansett sig ha råd med och ansett vara förnuftigt att anskaffa för att kunna försvara USA mot angrepp av ”ett litet antal enkla långdistansmissiler som avfyras från Nordkorea eller Iran”. För närvarande finns 44 GMD-missiler stationerade på tre platser längs USA:s östkust. Radarstationer för detta särskilda ändamål finns på amerikanska territorier och på baser i England och på Grönland samt ombord på flygplan och till havs på fartyg i Stilla havet och Atlanten.

Det ska tilläggas att ett annat viktigt skäl till att avstå från att bygga ett BMD med fler jaktmissiler för bekämpning av interkontinentala kärnvapenbärande missiler under

kryssningsfas är att det skulle rubba kärnvapenbalansen med Ryssland och Kina. Det skulle kunna bli inledning till en förödande dyrbar ny form av kapprustning.

Aegis

Missiler under den tidiga delen av kryssningsfasen är billigare och lättare att bekämpa (eftersom de har en lägre hastighet). USA har satsat stora summor på det så kallade Aegissystemet, som hanteras av den amerikanska flottan. ”Aegis” var det grekiska namnet på den sköld som bars av gudinnan Athena och har valts som beteckning för ett omfattande system av sex olika typer av jaktmissiler baserade ombord på specialbyggda fartyg. Det rör sig i Stilla havet om amerikanska jagare och kryssare med avancerade radarsystem och kommunikationsutrustning samt japanska och sydkoreanska jagare med kompatibel utrustning. Systemet ska skydda både USA och dess allierade. Fartygen har en utrustning som gör det möjligt att bekämpa ett stort antal mål samtidigt, både flygplan och missiler. För närvarande finns det enligt uppgift 17 amerikanska Aegisfartyg i Stilla havet samt fyra japanska och tre sydkoreanska Aegis-jagare.

THAAD

Bekämpning av missiler i slutfasen av banan är den typ av BMD som hittills haft praktisk användning i några begränsade krig och då varit användbart även mot flygplan. Det amerikanska BMD-systemet THAAD (Terminal High Altitude Area Defense) lyder under armén och syftar till att bekämpa kort- och medeldistansmissiler och har kunnat uppvisa stor träffsäkerhet i en av de provserier som har utförts, således 15 träffar av 15 försök. Det är också under utveckling för att kunna användas mot de hypersnabba ”glidarmissiler” som har tagits i bruk av Kina och Ryss-

land. En modern version av THAAD-missiler med beteckningen PAC-3 är baserad på mobila plattformar med 16 jaktmissiler i varje. Systemet som inkluderar radar på mobila plattformar har exporterats till ett stort antal länder. U S Army har i Stilla havet sju batterier i Sydkorea, Guam och Hawaii. Varje batteri har 48-72 jaktmissiler, alla på mobila plattformar, d v s i praktiken avskjutningsramper monterade på lastbilar.

Inte bara kärnvapenmissiler utan även missiler med konventionella laddningar och missilförsvar samt rymdkrigsföring har en växande betydelse för relationerna mellan länderna kring Stilla havet.

Axeln mellan Kina och Ryssland

En purung vänskap mellan två gamla fiender

Efter Sovjetunionens upplösning 1991 och Rysslands anammande av ett formellt demokratiskt styrelseskick 1993 var de ryska förbindelserna med Kina trevande och präglade av ömsesidig misstänksamhet.

I takt med att Ryssland stabiliserats ordnades dock förhållandena så att man 2001 kunde ingå ett avtal om ”Gott grannskap och vänskapligt samarbete mellan Folkrepubliken Kina och Den Ryska Federationen”. Det undertecknades av Kinas dåvarande president Jiang Zemin och president Vladimir Putin, och det är i många avseenden ett märkligt avtal.⁹

Det innehåller artiklar som påminner mera om ett fredsavtal mellan två forna fiendestater än ett vänskapsavtal mellan goda grannar. Parterna lovar att inte utöva våld eller hota varandra samt att inte rikta kärnvapen mot varandra.

Ordalagen i 2001 års rysk-kinesiska vänskapsavtal ska ses både mot bakgrund av flera hundra års krig och tvister om territorier i den norra delen av Östasien och en ideologisk maktkamp mellan Kina och Sovjetunionen. ”Vänskap” skulle skapas. Den fanns där inte, när avtalet skrevs, och det fanns mycket misstänksamhet mellan det fortfarande officiellt kommunistiska Kina och det numera officiellt demokratiska Ryssland.

Desto mera anmärkningsvärd är den nära vänskap som har uppstått, sedan Xi Jinping blev Kinas president 2013. De båda ledarna har under dessa sex år träffat varandra ”nästan 30 gånger” enligt kinesiska medier.

Rysk-kinesiskt ekonomiskt samarbete

Närmandet inleddes i och med att Ryssland 2014 började utsättas för kännbara ekonomiska sanktioner från västländerna samt effekten av sjunkande oljepriser. Samtidigt mötte Ryssland en europeisk ovilja mot fortsatt beroende av ryska gasleveranser. Utrikespolitiken förde landet närmare Kina, bland annat med avsikt att få det att ersätta Europa som avnämare av rysk gas.

Mängder av ekonomiska och politiska överenskommelser har ingåtts. Av särskild betydelse för Europa är naturgasprojekten, bland annat LNG-hamnen i Sabetta, som ligger på Yamal-halvön. Kina ska ta emot omkring hälften av gasproduktionen på halvön, vilket motsvarar en dryg tredjedel av Kinas import av LNG. Europa får en kapitalstark konkurrent som avnämare av gasen.

Ännu större betydelse har det att Putin i december 2019 kunde delta i invigningen av en 3 000 kilometer lång naturgasledning, från västra Sibirien till en ort i Kina nära den ryska gränsstaden Blagovesjensk. Gasen från den ledningen ska täcka 14 procent av Kinas behov av naturgas under 30 år.¹⁰

Militär samverkan

Samarbetet på det militära området har också blivit intensivt. Man påbörjade militära samövningar till lands, till sjöss och i luften.¹¹ Gemensamma vapensystem utvecklades i ett allt närmare samarbete.¹²

Enligt en amerikansk underrättelserapport i mars 2017 hade redan då en rad överenskommelser ingåtts för att förstärka Kinas militära förmåga och föra Ryssland närmare Kina. Ryssland började sälja sin allra senaste version av stridsflygplanet SU-35 till Kina tillsammans med det ryska luftförsvarssystemet S-400. De båda länderna började utveckla och gemensamt producera en ny typ av tung stridshelikopter liksom en ny generation av ubåtar, med utgångspunkt från den ryska LADA-typen av dieseldrivna ubåtar. En ny typ av flygmotorer började utvecklas gemensamt, liksom nya satellitnavigeringssystem och avancerade materielsorter för användning i rymden.

Kinesisk inriktning på marin strategi

Kina publicerade redan 2015 en vitbok om försvaret, som angav en ny inriktning.¹³ Den fokuserar på strategiska frågor, och innehåller två kapitel, som väckte särskilt intresse. Ett handlar om förberedelser för väpnad konflikt och talar om ett ”aktivt försvar” med flottan som en ”sjömakt i världens alla hörn”. Ett särskilt kapitel behandlar omvandling av maritim strategi från försvar av kringliggande vatten till djuphavs försvar samt strategisk (både nukleär och konventionell) avskräckning och motattack. Man vill vara en militär stormakt, som kan stå upp emot andra spelare.

Kina har allt sedan dess varit i färd med en omfattande ”modernisering” med marin inriktning. Den tar sig bland annat uttryck i byggandet av en ny generation robotjagare,¹⁴

flera och modernare ubåtar,¹⁵ en ny typ av tungt amfibieflygplan ("världens största") samt ett nytt hangarfartygsbaserat radarspanningsflygplan med "Early Warning Radar".¹⁶

Det rör sig om offensiva vapensystem. Ett hangarfartyg är redan i drift, ett annat sjösattes i december 2019, ett tredje börjar byggas 2020, och ett fjärde planeras.¹⁷ Nya typer av tunga transportflygplan, lufttankningsflygplan, landstigningsfartyg och försörjningsfartyg är också under produktion.¹⁸

Spetsteknik utvecklas och ger forskningsresultat, som redan provas i form av kryssningsmissiler för sjömål och laservapen för att skjuta ned fientliga satelliter. Vapenbärande överljudsdrönare och AI-styrda drönarsvärmar att använda tillsammans med flygplan är också under utveckling.

Rubbad kärnvapenbalans

Kina fäster stor vikt vid cyberkrigföring och tros ha en betydande kapacitet. Amerikanska militära bedömare följer uppmärksamt Kinas utveckling av hypersoniska interkontinentala "glidmissiler".¹⁹ Den utvecklingen går parallellt med motsvarande utveckling i Ryssland. Både Kina och Ryssland förfogar sedan början av 2020 över missiler, som enligt kinesiska medier inte kan bekämpas med något system som finns i väst. Det är ett bekymmer för USA. Det förändrar kärnvapenbalansen till västs uppenbara nackdel.

Man kan lugnt säga att det var otur för väst att Donald Trump bestämde sig för att säga upp INF-avtalet med Ryssland om att avskaffa medel- och kortdistansrobotar. Det ledde till att Vladimir Putin hotar med att säga upp eller inte förlänga START-avtalet mellan Ryssland och USA om kärnvapenedrustning och -begränsning. Det löper ut 2021, om det inte förlängs. Kina, som varken är anslutet till INF- eller START-avtalen har för sin del deklarerat att det inte vill delta i

några förhandlingar om något kärnvapenavtal. Kina vill ha händerna fria.

Gemensam övningsverksamhet

Situationen påminner alltmera om ett begynnande kallt krig. Kina och Ryssland börjar träna i samband med jättelika gemensamma militärmanövrar. Den största hittills var "Vostok 2018",²⁰ som enligt ryska och kinesiska officiella medier omfattade 300 000 man, 1 000 stridsflygplan, helikoptrar och UAV:er samt 80 örlogsfartyg. Det ägde rum till havs och till lands på de ryska kusterna vid Japanska sjön, Okhotska havet och Berings hav i början av september 2019. Det var dock bara en av de åtta större rysk-kinesiska militärmanövrar som har ägt rum sedan 2014 i Östkinesiska havet, Japanska sjön, Sydkinesiska havet, Ryssland, Gula havet och Östersjön. Vilka militära ambitioner som kan finnas bakom den dyrbara övningsverksamheten är en fråga, som har uppmärksammats i Europa.²¹

Japan och de båda Korea

Japan

Efter Japans kapitulation 1945 ockuperade USA Japan. Det varade till 1960. Även då var det ett bekymmer för USA att det fanns en utbredd rädsla för att Japan skulle kunna växa sig starkt igen och utgöra en fara för USA:s säkerhet. Det var Japans brutala angrepp på örlogshamnen Pearl Harbor i Hawaii 1942 som hade framkallat en skräck för nya överfall och lett till ett krav på presidenten att se till att det aldrig skulle kunna upprepas igen. När USA 1960 till sist gick med på att ingå ett säkerhetsavtal var en av förutsättningarna att Japan i sin nya grundlag 1947 hade åtagit sig att avstå från rätten att "föra krig och från rätten att ha militära styrkor på land, till sjöss eller i luften" och från att

hålla motsvarande egna styrkor (Artikel 9). I säkerhetsavtalet, som fortfarande gäller, var en annan förutsättning att Japan upplåter sitt territorium till USA för att anlägga erforderliga militärbaser. I utbyte åtog sig USA att försvara Japan mot anfall av något tredje land med alla medel som krävs (vilket anses betyda även kärnvapen vid behov). ”USA håller ett kärnvapenparaply över Japan” brukar det heta.²²

I praktiken har USA gradvis inte bara tillåtit Japan att skaffa sig ”självförsvarsstyrkor” utan efter hand även uppmuntrat Japan till att använda större och större resurser på att förstärka sitt försvar. Idag har det en betydande styrka. Det innefattar en viss offensiv förmåga såsom helikopterkrussare och ett mycket effektivt ubåtsbekämpningsvapen. Försvaret kostar Japan idag över en procent av dess BNP. I Japan finns det för närvarande amerikanska armé- flott- och flygstyrkor med omkring 54 000 man stationerade.²³ USA:s sjunde flotta har sin hemmahamn i Yokosuka i Japan.

USA har också förlagt radaranläggningar och missilförsvar till japanskt territorium och gjort dem till delar av sitt eget missilförsvar genom att koppla ihop såväl THAAD som Patriotsystemet ombord på japanska Aegis-jagare med det amerikanska rymdförsvaret.²⁴ Det amerikanska rymdförsvaret över Stilla havet är inriktat på såväl försvar mot angrepp från Ryssland som alltmera mot överraskningsanfall från Kina och Nordkorea. Detta gäller även för det japanska försvaret.²⁵

Formellt har förhållandet med Kina normaliserats, men det är fortfarande långt ifrån bra. De japanska grymheterna i krigföringen under det andra världskriget var ett tacksamt tema för den kommunistiska propagandan under de krigshändelser som ledde till folkrepublikens grundande. Dessa grymheter fortsatte att vara ett hjälpmedel för att samla massorna i vad som beskrevs som en kamp

med en fientlig omvärld. Den propagandan tonades inte ned nämnvärt ens när Kina öppnade sig för omvärlden och accepterade globaliseringen. Japan kunde handla med Kina och göra stora investeringar i Kina men inte betraktas som en vänligt sinnad nation.²⁶

Idag verkar det som om Kina har bestämt sig för en nedtoning av motsättningarna. En territorialtvist om en ökedja i sundet mellan Kina och Japan, de så kallade Senkaku-öarna ligger ännu i vägen för ett harmoniskt förhållande. De är obebodda och administreras för närvarande av Japan. Även med Ryssland har Japan, som redan har berörts, en fortsatt territorialtvist om ökedjan Kurilerna.

Likaså har Japan ett ouppklarat problem med Sydkorea. Det gäller de öar som på koreanska kallas Dokdo och på japanska för Takeshima. De ligger i sundet mellan de båda länderna. De administreras av Sydkorea, vilket dock inte accepteras av Japan som anser att Dokdo tillhör Japan. Dessutom har japanernas grymheter under ockupationen av Korea 1910–1945 lämnat sår, som inte har läkts. En grupp av äldre kvinnor som tvingades till prostitution åt den japanska armén kräver skadestånd, liksom koreaner som tvingades till tvångsarbete. Japan anser att alla sådana skulder har betalats genom det krigsskadestånd som har utbetalats till Sydkorea, men med jämna mellanrum återupplivas dessa dispyter och försvårar det samarbete som annars har kommit igång i stor skala mellan de båda länderna.

Svårigheterna mellan Sydkorea och Japan försvårar också tidvis det försvarssamarbete som USA försöker driva fram mellan Japan, Sydkorea och USA. Det avser främst informationsutbyte ifråga om luftförsvar och resultat av spaning mot Ryssland och Kina, men även planering för gemensamt missilförsvar.²⁷

Andra territorialtvister

Kina förnekar också Japans rätt till andra öar långt utanför den egentliga japanska ökedjan. FN:s skiljedomstol i Haag har i ett utlåtande ansett att Japan som en del av sin uteslutande ekonomiska zon har rätt till dessa öar. Rekommendationen avser även kringliggande mycket stora havsområden med sannolika naturresurser såsom metangas i utvinningsbar form. Stora havsområden hävdas av Japan – med stöd av USA i ett ganska oklart rättsläge – och militära dispositioner görs i anslutning till de utliggande öarna. Det kan uppstå komplikationer om den saken i framtiden.²⁸

De båda Korea

Koreakriget 1950–1953 avslutades inte med något fredsavtal utan endast med en överenskommelse om vapenvila mellan å ena sidan FN-kommandot för de styrkor som stred på Sydsidan och å andra sidan befälhavarna över de nordkoreanska och kinesiska styrkorna. Sovjetunionen, som hade biträtt nordsidan, erkände aldrig att man hade deltagit i kriget. Sydkorea vägrade också att skriva under senare försök att formalisera vapenvilan, men Kina normaliserade sina förbindelser med Sydkorea 1992. Alla försök att uppnå ett fredsavtal mellan alla berörda parter har hittills misslyckats. Donald Trump gjorde under ett möte 2018 ett försök att få till stånd en ”deal” med Nordkoreas ledare Kim Jong Un, men det enda resultatet blev en gemensam deklaration om att fortsätta förhandlingarna med syfte att uppnå ett fredsavtal.

Sydkorea

Vapenvilan 1953 åtföljdes på båda sidor av alliansbildningar. På sydsidan ingicks redan samma år ett ömsesidigt försvarsavtal

mellan Sydkorea och USA, som ger USA rätt att stationera landsjö- och luftstridskrafter på sydkoreanskt territorium. Det har USA också gjort sedan dess.²⁹ För närvarande finns omkring 23 500 man i de amerikanska styrkorna i Sydkorea.³⁰ Fortfarande ligger befälet över dessa under en amerikansk general, som är underställd chefen för Indo-Pacific-styrkorna. USA har stationerat enheter av sitt rymdförsvar i Sydkorea, officiellt för att försvara Sydkorea och Japan mot möjliga missilangrepp från Nordkorea. Det THAAD-batteri som ingår i styrkan har väckt officiella protester från Kina, som anser att det amerikanska missilförsvaret i Sydkorea kan användas mot inkommande kinesiska missiler och därmed förändrar maktbalansen i Östasien.

Nordkorea

På nordsidan ägde inte någon motsvarande alliansbildning rum efter Korea-kriget. Visserligen ingick Sovjetunionen och Nordkorea 1953 en ”överenskommelse om vänskap, samarbete och ömsesidigt bistånd”, vilket ledde till ett betydande sovjetiskt bistånd under den tid som avtalet bestod, men inte till någon stationering av sovjetiska militära styrkor i Nordkorea. Efter Sovjetunionens upplösning sade Ryssland upp avtalet 1995. Det har ersatts av ett allmänt formulerat avtal om ”vänskap, gott grannskap och samarbete”, men det har inte lett till något närmare militärt samarbete.

Kina har för sin del kommit att framstå som Nordkoreas enda fortsatta beskyddare genom att ett samarbetsavtal 1961 även innefattar militärt bistånd och fortfarande gäller. Artikel 2 innehåller löfte om ömsesidigt bistånd i händelse av anfall mot någondera av parterna.³¹ Det har lett till leveranser av militär materiel och omfattande ekonomiskt bistånd, tidvis i direkt trots mot FN-

sanktioner mot Nordkorea. Däremot har avtalet inte lett till någon stationering av några kinesiska trupper på nordkoreanskt territorium.

Filippinerna, Anzus-pakten, Australien, Nya Zeeland och Kanada

Filippinerna

Under Korea-kriget ingick Filippinerna 1951 ett ömsesidigt försvarsavtal med USA. Det har kompletterats med ett avtal om besökande amerikanska styrkor 1999³² och 2014 ett avtal om utökat försvarssamarbete.³³

President Rodrigo Duterte har varslat om uppsägning av avtalet om besökande amerikanska styrkor under uppseendeväckande former. Det var enligt hans egna uttalanden presidenten som personligen gav order om uppsägningen. Han gjorde det på stående fot som en reaktion mot att USA:s kongress hade antagit en resolution om sanktioner mot en filippinsk senator som haft ansvaret för Dutartes blodiga kampanj mot droghandeln på Filippinerna. Uppsägningen har kritiserats öppet av Filippinernas egen utrikesminister och flera andra filippinska politiker.³⁴

Det är ännu ovisst vilken betydelse uppsägningen kommer att få på sikt. Tills vidare försvårar den det militära samarbetet med USA. Visserligen har Duterte vid flera tillfällen uttryckt sina avsikter att överge samarbetet med USA och i stället vända sig till Kina, men oppositionen mot en sådan politik är häftig på flera håll, särskilt i områden på Filippinerna där fiskerinäringen är viktig. Kinesiska fiskefartyg har nämligen med stöd av kinesiska kustbevakningsfartyg trängt undan de filippinska fiskarna från deras traditionella fiskevatten. Här ska bara kon-

stateras att det finns flera andra anledningar till inre motstånd mot Dutartes Kina-vänliga politik, och att det är ovisst om han lyckas förmå sitt land att bryta med USA, eller ens fortsätter att vilja göra det.

Tills vidare består både det grundläggande försvarsavtalet från 1951 och avtalet 2014 om utökat försvarssamarbete, som är grunden till att amerikanska styrkor finns på Filippinerna, enligt uppgift för närvarande omkring 250 man.³⁵ De är sedan länge behjälpliga med att bekämpa de upprorsrörelser som finns inom de muslimska områdena på Filippinerna, särskilt Mindanao. USA har också kunnat förhandslagra betydande mängder militär materiel på Filippinerna med stöd av dessa avtal och samöva med filippinska styrkor, särskilt som man har haft viss begränsad tillgång till flottbasen i Subic Bay och flygbasen Clark Airbase.

Anzus-pakten

Både Australien och Nya Zeeland deltog i Korea-kriget på sydsidan och ingick medan kriget ännu pågick i en militärallians med USA, den så kallade Anzus-pakten. (Säkerhetsavtal mellan USA, Australien och Nya Zeeland).³⁶ Den påminner om Nato så till vida att parterna förbinder sig att betrakta ett angrepp på någon av parterna som en fara för den egna freden och att vidta åtgärder. Däremot innehåller avtalet till skillnad från Nato-stadgan inte någon absolut förpliktelse att ingripa med militära medel för att försvara den angripna parten.

Nya Zeeland

Nya Zeeland har reagerat mot att amerikanska örlogsfartyg vägrat att uppge om de medför kärnvapen ombord vid besök i nyzeeländsk hamn och har inte varit särskilt aktivt inom alliansen.

Australien

Det har däremot Australien, som regelbundet deltar i gemensamma manövrar med USA i Stilla havet, köper mycket militär utrustning och vapen från USA samt har amerikanska trupper stationerade på australiskt territorium, för närvarande omkring 2 500 man. Australien har också tillåtit USA att bygga ett system av "Over-the-Horizon-Radar" (OTH) i Pine Gap i Australien, som under det kalla kriget var viktigt för det amerikanska rymdförsvaret. Det drivs idag gemensamt av USA och Australien. Med hjälp av amerikanska företag har Australien också utvecklat och byggt ett eget förbättrat OTH-system för både civil och militär användning.

Anzus-pakten var under det kalla kriget av betydelse för deltagarländernas försvar mot eventuella anfall av Sovjetunionen. Sedan Kina har visat ambition att dominera västra Stilla havet har Australien ökat sin försvarsbudget och aktiverat sitt samarbete med USA inom ramen för Anzus. Australien, spenderar idag nästan två procent av sin BNP på försvarsutgifter och är i färd med att rusta upp sin flotta.³⁷

Australien har engagerat sig för ett samlat "västförsvar" i Stilla havet. Som en reaktion mot att Kina har ingått avtal om utnyttjande av hamnar med ett antal ö-stater i Stilla havet har man ingått ett avtal om försvarssamarbete med Solomon-öarna. Australien har också försökt förmå andra ö-stater att göra detsamma.³⁸

Kanada

I den östra delen av Stilla havet har USA en trogen allierad i Kanada, som hörde till grundarna av Nato. Utöver de olika överenskommelser som följer med Nato-medlemskapet utgör Kanadas väpnade styrkor en del av det

gemensamma North American Aerospace Defense Command (NORAD). Det är en bilateral organisation med uppgift att driva luftrumsövervakning, kontroll och marin övervakning för hela Nordamerika samt utöva försvar efter en gemensam planering.³⁹

Latinamerika

De latinamerikanska länderna har däremot endast polisiärt samarbete och överenskommelser om drogbekämpning gemensamt med USA:s styrkor i Stilla havet.

Sydkinesiska havet

Kina mot omvärlden i Sydkinesiska havet

Kinas dåvarande president Hu Jintao antydde 2003 att "vissa stormakter" hotade att ta kontroll över Malacka-sundet och att Kina ämnade vidta åtgärder mot detta. Sedan dess har Kina hävdad rätt till kontroll över ungefär 80 procent av området i strid med rättigheter som hävdas av andra länder.

Världshandelsorganisationen UNCTAD har studerat de tänkbara ekonomiska konsekvenserna av en konflikt och kom fram till att omkring 60 procent av de varor som transporteras till sjöss tar vägar genom Asien och att ungefär en tredjedel går genom Sydkinesiska havet.

Mera uppdaterade beräkningar tyder på att storleksordningen idag ligger närmare 21 procent av den sjöburna världshandeln. Drygt 64 procent av Kinas, 42 procent av Japans och 14 procent av USA:s sjöburna handel gick 2016 genom Sydkinesiska havet enligt beräkningar av den amerikanska tankesmedjan Center for Strategic and International Studies.⁴⁰

Skiljedomstol fördömer Kinas expansion, men Kina trotsar utslaget

En tvist mellan Filippinerna och Kina avgjordes i juni 2016 i den permanenta skiljedomstolen i Haag, som säger att Kinas krav på nästan hela det Sydkinesiska havet är oförenliga med reglerna i UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea). Det skulle i praktiken innebära att Kina ska dra sig tillbaka från de flesta om inte alla av de öar och skär som det har ockuperat sedan 1972, respektive byggt i havet sedan 2013 samt att hälften eller mera av detta hav ska anses tillhöra grannländernas ekonomiska zoner.⁴¹

Detta kom inte att ske. Redan när målet togs upp hade Kina förklarat att det inte erkände domstolens behörighet och vägrade att delta i förhandlingarna. Kinas president Xi Jinping uttalade genast efter domen att denna ”inte påverkade Kinas territoriella suveränitet och marina rättigheter”. Kina har sedan dess fortsatt att bebygga öar och skär i Sydkinesiska havet samt anlägga radarstationer, flygfält och hamnar på öar som Kina tagit över från sina grannländer. Även avskjutningsramper för missiler har iakttagits av amerikanskt spaningsflyg. Ryssland uttalade att frågan borde handläggas i bilaterala förhandlingar, men blev ganska ensamt om att på detta vis stödja den kinesiska ståndpunkten.

Konflikternas upphov

Kina hävdar ”historiska” rättigheter till området, vilket dock i många fall motsägs av kända fakta rörande andra nationers historiska verksamhet där. Grannländerna anklagas för att ”ha stulit” vad som rätteligen tillhör Kina. Ämnet upprör känslorna hos

alla berörda parter och skapar nationalistiska stämningar i hela regionen.

Konflikterna om vattnen kring Kinas kuster kan sägas ha börjat på allvar med att Kina 1974 efter en eldstrid tog över en vietnamesisk ö i Paracel-gruppen och fortsatte med att 1988 ta över en ö i Johnson-reven i Spratly-gruppen och ytterligare en ö-grupp från Filippinerna 2012. 1992 utfärdade Kina en lag, som definierade alla öar i hela området som kinesiskt territorium, även öar som länge varit befolkade eller utnyttjade av andra nationer. Sedan dess har Kina allt mera aggressivt kört bort andra nationers fartyg och fiskare från deras traditionella vatten och öar.

Fiskerifrågor

Sammanstötningar mellan kinesiska och grannländers fiskefartyg förekommer dagligen, ofta med dödlig utgång. Grannländernas myndigheter har svårt att förhindra dem, inte minst därför att kinesiska fiskare organiseras i milisliknande föreningar och ges signaler av sina egna myndigheter om lämpliga tidpunkter för att inkräkta på grannländernas fiskevatten. Därvid kan de påräkna skydd av den kinesiska kustbevakningen mot ingripanden av kuststaternas myndigheter. Kinas högsta domstol utfärdade ett par månader efter domstolsutslaget en instruktion som klargjorde de exakta gränserna för Kinas anspråk. I instruktionen definieras hur andra länders fiskare som gör intrång på dessa gränser ska lagföras och bestraffas. De ska alltså bestraffas för att fiska i de vatten som de har betraktat som sina egna fiskevatten.

Försök till multilaterala lösningar

Grannländerna var redan från början mycket försiktiga i sitt bemötande av den kinesiska expansionen. Frågorna diskuterades under 1990-talet i regionala fora, men med

blygsamma resultat. Under några år efter domstolsutslaget skärptes tonen, i varje fall från dem som berörs mest, dvs Filippinerna, Vietnam och Indonesien. Deklarationer gjordes inom multilaterala organisationer, exempelvis ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) och APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation). Kinas ståndpunkt har hela tiden varit att inte vilja diskutera denna typ av frågor i multilaterala fora utan bara i bilaterala förhandlingar.

I takt med att Kina visat en mera aggressiv attityd har grannländerna blivit allt försiktigare. Det är idag huvudsakligen USA som i praktisk handling demonstrerar att man underkänner Kinas anspråk på hegemoni över Syd kinesiska havet. USA hävdar principen om havens frihet genom regelbundna och välpublicerade genomfarter med örlogsfartyg och stridsflygplan genom farvatten, som Kina hävdar vara kinesiska.

Situationen i området har skärpts något under början av 2020. Malaysia har kontrakterat ett brittiskt företag för att borra efter olja i ett avsnitt av Syd kinesiska havet, som både Vietnam och Kina gör konkurrerande anspråk på. Alla tre länderna har sänt örlogsfartyg, som rör sig kring oljeplattformen och kring varandra, medan ett propagandakrig förs på land.

Luftövervakningszon som expansionsmetod

Redan innan den internationella skiljedomstolen i Haag kom med sitt utslag om det Syd kinesiska havet hade Kina flyttat fram sina militära positioner i Västra Stilla havet. Det skedde 2013 genom att inrätta en kinesisk luftövervakningszon, Air Defense Identification Zone (ADIZ), i Östkinesiska havet. Det måste sättas in i ett större sammanhang för att förstås. ADIZ handlar formellt

”bara” om hur flygtrafiken i vissa avseenden ska regleras över ett område som omfattar ett avsnitt omtvistat mellan Japan och Kina (samt ett avsnitt som är omtvistat mellan Kina och Sydkorea). I förlängningen handlar det dock även om Japans möjligheter att hjälpa USA att ha militär kontroll över de farvatten som måste passeras av kinesiska örlogsfartyg för att komma ut på Stilla havet, och därmed Kinas möjligheter att på sikt kunna bli en maritim världsmakt. USA har militära flygbaser på Okinawa och den japanska huvudön Honshu samt på Guam i Stilla havet. Det japanska luftförsvaret är samordnat med det amerikanska.⁴²

Det brukar sägas att vapenutvecklingen har gjort kontroll från luften mera avgörande för ett lands förmåga att neka tillträde till ett havsområde genom samordning med marina styrkor. Japan fick redan 1969 en egen ADIZ, som omfattar alla områden till havs, som ligger inom 200 sjömil från huvudöarna. Den omfattar hela den så kallade ”första ökedjan” hela vägen från Taiwan upp till de ryska Kurilerna i norr. Den nya kinesiska ADIZ neutraliserar delar av den japanska ADIZ och bereder Kina kontroll från luften i fredstid av den södra delen av den första ökedjan. Av särskild strategisk vikt är, som nämnts, sundet mellan den japanska ön Miyako och Okinawa. Att passera genom det sundet är den naturliga vägen för Kinas örlogsfartyg att gå ut till Stilla havet. Miyako ligger strax utanför Kinas nya ADIZ. Eftersom bestämmelserna i Kinas ADIZ också ger rätt att kontrollera flygtrafiken innebär den en viktig strategisk framflyttning av Kinas anspråk på militär kontroll av grannskapet. Amerikanska stridsflygplan respekterar inte heller Kinas ADIZ, utan flyger igenom den utan att förvarna.⁴³

Taiwan

Att Kina skulle försöka ta Taiwan med vapenmakt är en av de farligaste tänkbara konflikterna i världen. Den historiska bakgrunden till konflikten om Taiwans självständighet är dessutom särskilt komplicerad och relevant för dagens situation.

Japansk koloni, därefter tillflykt under inbördeskriget

Kina hade sedan en tid koloniserat Taiwan, när Japan tog över ön 1885 och gjorde den till sin koloni.⁴⁴

Efter andra världskriget sände den nationalistkinesiska regeringen trupper för att överta Taiwan. De mötte motstånd, som dock kämpades ner. Kommunisterna hade ett avgörande övertag i inbördeskriget i Kina, och nationalisternas trupper under Chang Kai-sheks ledning fick fly över sundet till Taiwan. Där gjorde han sig till president i vad som snart blev en diktatur.⁴⁵ USA hade stött nationalisterna i kampen mot kommunisterna, och när Folkrepubliken Kina grundades 1949 under Mao Zedong fortsatte USA ändå att i stället erkänna Taiwan som enda representant för landet Kina.

USA försvarar Taiwan med hot om kärnvapen

När Korea-kriget bröt ut 1950 beordrade president Truman USA:s sjunde flotta att förhindra en attack på ön Formosa och uppmanade samtidigt regeringen där att upphöra med krigshandlingar mot folkrepubliken. Den uppmaningen åtlyddes inte, utan när USA hade dragit tillbaka den sjunde flottan från sundet 1954 gick Chang Kai-sheks trupper till angrepp på kinesiska småöar på den andra sidan av sundet men fick ge upp försöket. Striderna blev så hårda att Dwight Eisenhower, som då hade blivit

USA:s president, öppet fick gå emot sina generaler. De förordade nämligen användning av kärnvapen mot folkrepublikens trupper för att skydda Taiwan mot ett totalt nederlag.⁴⁶

”Republiken Kina” blir ”Taiwan”

Isamband med avslutningen av Vietnamkriget normaliserade Folkrepubliken och USA sina förbindelser 1978. USA måste då som ett villkor i uppgörelsen säga upp sitt försvarsavtal med nationalistregeringen och i stället erkänna Folkrepubliken som Kinas enda representant. Det sätt varpå man löste problemet utan att överge Taiwan var att ändra det officiella namnet från ”Republic of China” till ”Taiwan”. Det skedde 1979 genom att kongressen antog en lag som fick heta ”Taiwan Relations Act”.⁴⁷

Viktigast var, att USA i denna lag, (som fortfarande gäller och som senast 2019 har bekräftats i en tilläggslag)⁴⁸ ska ”bestrafva varje försök att bestämma Taiwans framtid med andra än fredliga medel” och betrakta det som ett hot mot freden och säkerheten i Västra Stilla havet och som ”av allvarlig betydelse för USA”. Därmed görs visserligen inte en bestämd utfästelse att försvara Taiwan med vapen, men denna tvetydighet har i USA beskrivits som en ”strategisk oklarhet”. Avsikten sägs vara att avskräcka Taiwan från anfall på folkrepubliken och samtidigt folkrepubliken från att bemäktiga sig Taiwan med vapenmakt.

Den strategiska oklarheten har hittills varit framgångsrik, men sedan både Hong Kong och Macau av sina tidigare respektive kolonialmakter har överlämnats till Kina har propagandan på fastlandet blivit mera hotfull. Det har skett i samband med att Taiwan utvecklades till en parlamentarisk demokrati. Inför ett presidentval på Taiwan år 2000 förklarade folkrepubliken att Kina kommer att tillgripa vapenmakt om

- Taiwan förnekar principen om ett Kina för att avskilja Taiwan från Kinas territorium,
- Taiwan invaderas av ett främmande land,
- Taiwan vägrar fredlig återförening genom förhandlingar.

Sedan Folkrepubliken beviljats att överta Kinas plats i FN:s säkerhetsråd i stället för Taiwan har de flesta länderna i världen följt USA:s exempel och slutat erkänna Taiwan som stat.

Kina trycker på

Folkrepubliken bedriver en intensiv kampanj för att få det mindre antal stater som inte har gjort det redan att nu överge Taiwan. Samtidigt bedriver Kina en övertalningskampanj mot Taiwans befolkning. Kina försöker att locka med att Taiwan ska ges samma villkor som Hong Kong och Macau vid en anslutning till Kina. Dessa förespeglningar har snarast fått avskräckande verkan efter demonstrationer i Hong Kong under 2019 som regimen i Beijing brutalt trycker ner samt förföljelserna mot den muslimska oppositionen i Xinjiang. Skepticismen mot en anslutning växer på Taiwan. Oppositionspartiet KMT, som traditionellt har haft en mera Kina-vänlig inställning än regeringspartiet DPP diskuterar nu om man inte bör ändra sin politik i fler väsentliga avseenden, särskilt rörande tolkningen av begreppet ”One China”. Iakttagande av den formeln har varit en förutsättning för de förhandlingar som man trots allt har kunnat föra med Kina.

Det skulle skapa en situation med stora osäkerhetsmoment för omvärlden. Taiwan Relations Act innehåller att USA åtar sig att ”förse Taiwan med vapen av defensiv karaktär”... och ”upprätthålla en kapacitet hos USA att motsätta sig varje tillgrepp av våld eller andra former av tvång, som skulle

äventyra det taiwanesiska folkets säkerhet eller sociala och ekonomiska system”.

Varje år tar USA:s kongress ställning till vilka vapenköp Taiwan ska få göra för att upprätthålla sitt försvar. Varje år kommer det protester från Beijing mot det som beviljas. Kina har ett tusental missiler på sin sida av sundet riktade mot Taiwan, och Taiwan köper missilförsvarssystem från USA och utvecklar egna missiler med hjälp av amerikanska företag. Som det ser ut nu är det i hög grad den nukleära terrorbalansen mellan USA och Kina som avhåller Kina från angrepp.

USA:s Indo-Pacific-koncept

Det ekonomiska elementet i Kinas relationer med omvärlden har på sistone, i synnerhet i USA, uppfattats som ekonomisk krigföring genom att det kinesiska BRI-projektet (Belt and Road Initiative) syftar till att organisera hela den eurasiska kontinenten ekonomiskt och politiskt under kinesisk ledning och har tilldelats gigantiska resurser. Det kombineras med en intensiv propaganda, som predikar Kinas överlägsenhet över västerländska system samt med en militär upprustning, som utmanar USA i Stilla havet och förstärks av politiskt, ekonomiskt och i synnerhet militärt samarbete med Ryssland.

Konceptet lanseras

Ställt inför dessa utmaningar har Donald Trumps administration lanserat ett så kallat ”Indo-Pacific-koncept”. Det började den 1 juni 2019 med en rapport från försvarsdepartementet, som gavs omfattande publicitet. Rapporten konstaterar att Kinas ledarskap försöker omvandla sin region till sin fördel genom påtryckningar och genom militär modernisering, ”inflytandeoperationer” och ”ekonomiskt rovdjursbeteende” avsett att påtvinga andra nationer sin vilja.

Rapporten hävdar att det är ”USA:s plikt” att försvara alla nationer mot dessa hot mot en regelbunden världsordning mellan alla länder i Indo-Pacific-regionen. USA sägs i stället vilja främja gemensamma värden. USA:s nationella säkerhetsstrategi sägs ha en ”vision om att tävla, avskräcka och vinna i denna miljö”. Detta kräver ”en mera dödsbringande gemensam styrka med en mera robust sammansättning av allierade och partners”. Det kräver också ökade investeringar i avsikt att uppnå

- beredskap” (genom effektiv avskräckning och dödsbringande vapen),
- partnerskap” (för att uppnå gemensam styrka i djupgående allianser) och
- främjande av en ”region i nätverk”.

Vidare ägnar sig rapporten åt att beskriva Kina som en revisionistisk makt och Ryssland som ”revitaliserat och ondsint” samt Nordkorea som en skurkstat. USA ska i denna omgivning skydda det amerikanska folket, främja amerikanskt välstånd och främja freden genom ökad egen militär styrka. 12 nationer anges vara ”Partners”, nämligen Bangladesh, Kambodja, Indonesien, Malaysia, Mongoliet, Filippinerna, Thailand, Tonga och Fiji, Vietnam, Nepal, Sri Lanka och (underförstått) Taiwan.⁴⁹

Pompeos vision

Den militärt fokuserade rapporten följdes upp några månader senare (2019-11-04) med en ”vision” som publicerades av utrikesminister Pompeo. Denna vision vill se en ”fri och öppen Indo-Pacific-strategi”, som springer fram ur en önskan om att behålla sjövägarna öppna och skapa gemensamt välstånd. Visionen får ses som ett försök att ha något att ställa upp mot Kinas BRI-projekt, men det innehåller inte några löften om stora biståndssummor eller kapitalflöden till lokala

projekt som kan jämföras med de omkring tusen miljarder dollar som Kina enligt den kinesiska propagandan sägs ha kanaliserat via BRI. En ”Pacific Pledge”, en utfästelse om kommande finansiering av lokala projekt, finns dock med i visionen med 100 miljoner dollar. Avslutningsvis säger den att USA lovar att verka för en ”fri och öppen Indo-Pacific-region”.⁵⁰

Militära styrkeförhållanden

Även om syftet med denna framställning har varit att återge de väsentligaste utrikespolitiska aspekterna på situationen kring Stilla havet krävs rimligen en komplettering med en jämförelse av de militära styrkeförhållandena mellan USA samt Kina och Ryssland. En kortfattad sammanställning om främst de marina styrkornas förmåga kan förhoppningsvis vara till viss hjälp.

En debatt förs i USA och den övriga västvärlden om hur man ska hantera följderna av upprustningen av den kinesiska flottan. Sakuppgifterna i det följande avsnittet kommer huvudsakligen att vara hämtade från en specialrapport av nyhetsbyrån Reuters 2019.⁵¹

I början av år 2020 blev det känt att leveranser till den kinesiska flottan hade gjort att antalet kinesiska örlogsfartyg hade blivit större än antalet fartyg i den amerikanska flottan. Kina har nu 300 fartyg i sina marina styrkor, medan USA har 287 i sina.

Bland Kinas örlogsfartyg finns nu bland annat två hangarfartyg, 23 jagare, 59 fregatter, 37 korvetter och 76 ubåtar, vilket redan antyder ett viktigt förhållande. De flesta av dessa fartygstyper kan sägas vara ”lätta”, medan USA:s fartyg genomgående är tyngre och kan leverera mera eldkraft. USA sägs ha örlogsfartyg med ett samlat tonnage, som är tre miljoner ton tyngre än hos fartygen i den kinesiska flottan. USA har bland an-

nat 9 amfibieattackfartyg på drygt 40 000 ton – Kina har inget – och 11 hangarfartyg mot Kinas två, vidare 18 strategiska kärnvapenbärande ubåtar mot Kinas fyra samt flera attackubåtar.

Kinas flotta kan fortfarande betecknas som i första hand en kustflotta med uppgift att försvara de egna farvattnen och de strategiska ubåtarna, som har hemmahamn på ön Hainan i Syd kinesiska havet. Samtidigt har Kina uppnått en betydande militär förmåga att hävda anspråk i sin egen region. Redan 2016 konstaterade Rand Corporation som resultat av en stor utredning att ett större krig med konventionella vapen i Syd kinesiska havet inte skulle få någon vinnare, bara förlorare. Förlusterna skulle bli oerhörda på båda sidor, så stora att inte heller USA kan bedömas vilja fortsätta kriget ända fram till ett avgörande. Den tekniska utvecklingen och Kinas upprustning gör samtidigt att ju längre tiden går, ju mera väger oddsen till Kinas fördel.⁵²

Å andra sidan har hela den kinesiska flottan sina uppgifter i Stilla havet, medan det samma bara gäller för 200 av de amerikanska fartygen. De övriga amerikanska fartygen har sina uppdrag i Atlanten och Indiska Oceanen. Dessutom kan den kinesiska flottan antagligen räkna med understöd av den ryska Stilla havsflottan – 50 fartyg, varav en robotkryssare, två jagare, sex korvetter och fem ubåtar som samtliga är beväpnade med kryssningsmissiler, samt tre strategiska kärnvapenbärande ubåtar – även den flottan har till huvuduppgift att försvara den egna kusten samt de tre strategiska ubåtarna, som har sin hemmahamn på Kamtjatka-halvöns södra spets.⁵³

Japan och Sydkorea kommer tämligen automatiskt att bli deltagare i varje väpnad konflikt i Stilla havet som USA kan bli indraget i genom att de har betydande amerikanska styrkor stationerade på sina

territorier. Kanada är för sin del bundet av Natostadgan att bidra till USA:s försvar i händelse av en konflikt. Australien måste åtminstone i teorin först fatta ett beslut om hur man ska tillämpa de rätt oklara ordalagen om ömsesidigt bistånd. Sannolikheten är dock rätt stor att Australien väljer att bidra. Å andra sidan gäller att Ryssland sannolikt kommer att bistå Kina.

USA oroas av snabbheten i den kinesiska flottans tillväxt. Pentagon har lagt fram en plan för militär verksamhet enligt Indo-Pacific-konceptet på 20 miljarder dollar. Det ska spenderas på att stärka den militära förmågan hos USA och dess allierade i regionen under åren fram till 2026. Särskilt ska man förstärka radarskyddet för hamnen och baserna på den amerikanska ön Guam, som har en utsatt och mycket viktig position.⁵⁴

I Syd kinesiska havet oroas USA över att Kina med sjömålsmissiler befäster de 27 ockuperade eller konstgjorda öar som tagits i besittning under de senaste decennierna. De utgör ett hot mot fartyg ur den amerikanska flottan, när den rör sig i området för att hävda havens frihet. Samtidigt saknar USA egna hamnar och baser i detta hav.⁵⁵ För att åstadkomma en bättre balans avser USA att upprätta en särskild ”task force” för elektronisk, cyber- och missilkrigföring på någon av öarna öster om Taiwan eller Filippinerna.

Dessutom oroas Japan över den växande strategiska betydelse som Miyako-sundet har fått. Därför flyttas Japans mest avancerade batterier av mark- till sjömålsmissiler från huvudön Honshu till Miyako-ön.⁵⁶

Något som också oroar USA och dess allierade är både den snabba ökningstakten i tillförseln av nya fartyg till den kinesiska flottan och att de fartyg som nu levereras är tyngre och har en tyngre beväpning än förut. Utvecklingen i riktning mot att bli en ”Blue Water Navy” är tydlig. Mellan 2015 och 2017

levererades dubbelt så många fartyg till den kinesiska flottan som till den amerikanska. Trenden ser ut att förbli densamma till 2030, då Kina kommer att förfoga över mera än 500 fartyg, enligt amerikanska beräkningar.

Vilken ambition kommer Kina då att ha? Ska Kina försöka ersätta USA som ”härskare över de sju haven”? Eller vill man ”bara” vara en motpol i en strävan att skapa en multipolär värld, vilket ofta sägas vara ett mål i både kinesisk och rysk propaganda? ”Motpol i en multipolär värld” är till exempel ett nyckelord i stadgan för Shanghai Cooperation Organisation, som skapades gemensamt av Ryssland och Kina med avsikt att leda länderna i sitt grannskap. Bland annat Kinas publicerade planer för Arktis tyder på att även Europa så småningom kommer att beröras av Kinas marina expansion.⁵⁷

Till detta kommer den psykologiska effekten av Kinas expansion och ett intryck hos många länder att USA har fokus på krigshandlingar i Afghanistan, Irak och Syrien och inte på sina allierades problem med Kina. Opinionsundersökningar av flera institut, bland annat det amerikanska Pew Research Center⁵⁸ och det Singapore-baserade ISEAS – Yusof Ishak Institute – har i undersökningar publicerade under 2020 funnit att USA:s anseende som bundsförvant har sjunkit avsevärt i Sydostasien.⁵⁹ USA anses inte längre som lika tillförlitligt, även om de flesta tillfrågade inte ville upplösa gällande försvarsavtal utan hellre ville behålla dem i brist på bättre alternativ. Helst hade man sett närvaro av EU som en balans mot Kina. Resultatet innebär att det ser ut som om USA har anledning till viss oro för att dess allierade i regionen inte blir lika benägna att upplåta baser och samverka militärt med USA, därför att man inte vill utmana Kina.

Det är naturligt att Kina vill utnyttja detta element av respekt för kinesisk vapenmakt. I april 2020 löpte en kinesisk hangarfartygs-

grupp under ledning av det första hangarfartyg som Kina hittills gjort operationsdugligt, nämligen *Liaoning*, ut genom Miyako-sundet i ”den första ökedjan”. Händelsen gavs stor publicitet. Först påpekade kinesiska medier att samtliga fyra amerikanska hangarfartygen i närheten låg i hamn med Corona-virus ombord.

Den ekonomiska faktorn

För närvarande har USA en nationell militär strategi, som betonar betydelsen av vapenmakt för att möta utmaningarna från Kina (och Ryssland).⁶⁰ Om USA ska lyckas beror framför allt på om man kommer att ha råd med de kostnader som en sådan politik kräver, särskilt marin och nukleär rustning kring Stilla havet och skydd mot ballistiska missiler. Förutsättningarna är inte förmånliga för USA och dess allierade. De har en betydligt lägre tillväxt än Kina. Att Ryssland fortsätter att ha en dålig ekonomi kan möjligen ses som en tröst för den som inte vill se Kina och Ryssland dominera regionen militärt och därmed sannolikt också kunna diktera villkoren för resten av världen. Men det är svårt att se hur USA ska lyckas i längden, om nuvarande trender står sig

Man har nämligen en lång och stadig utveckling bakom sig. Forskare vid London School of Economics har gjort en studie med användning av varje lands BNP som mått på dess ”ekonomiska massa” och lade ut dem på en världskarta. Den visade hur Europa och USA omkring 1950 svarade för mera än 50 procent av världens BNP, medan Kina och Indien tillsammans svarade för mindre än åtta procent. Tyngdpunkten hamnade därmed kring Island. 2012 hade Kina och Indien tillsammans 20 procent av världens BNP, och Europas och USA:s andelar hade minskat till en nivå så att tyngdpunkten hade flyttats till någon stans öster om Ural.

År 2025 såg den ut att hamna strax norr om Kirgizistan med oförändrade trender.⁶¹ Kina har för närvarande en tillväxttakt på över sex procent om året och slår USA:s ökning med bred marginal. Å andra sidan har ökningstakten i Kinas ekonomi enligt Världsbanken minskat stadigt under de senaste åren, från en årlig BNP-ökning med 14,2 procent 2017 till 6,6 procent under 2018, medan USA:s ökning har varit stadigt under samma period, mellan 1,9 procent 2007 och 3,9 procent 2018.⁶²

Slutligen har Corona-viruset slagit omkull alla prognoser, och en finanskris skakar världen både i ekonomiskt och politiskt avseende. Utgången av dessa händelseförlopp kommer att avgöra hur maktbalanserna kommer att se ut både kring Stilla havet och i resten av världen.

Iakttagelser och slutsatser

Denna sammanställning har visat att USA och dess allierade långsamt förlorar i militär styrka och politiskt inflytande jämfört med Kina. Rysslands närmare samarbete med Kina förstärker denna maktförskjutning. Militärt märks förskjutningen mest ifråga om kärnvapen, missiler och marin förmåga. Politiskt märks den mest genom att tilliten till USA:s förmåga att värna om deras säkerhet avtar hos dess allierade och att flera blir mera beroende av upplåning från Kina.

Vilka perspektiv öppnar dessa tendenser? Vilka är USA:s motiv för att fortsätta att lägga ner oerhörda summor av skattebetalarnas pengar och riskera miljontals människoliv på att behålla kontrollen över en havsytta som utgör en tredjedel av världens yta och mestadels är belägen utanför det egna territoriet? Svaret på den frågan kan aldrig bli vetenskapligt, eftersom den bygger på antagandet om existensen av något som inte har en fysisk motsvarighet i verkligheten.

Eftersom antagandet om existensen av USA:s ”vilja” får så vittgående konsekvenser ska här ändå göras ett försök till ett svar. Det är en sammanfattning av både faktaunderlaget till denna framställning och samlade personliga erfarenheter från långvarigt arbete i regionen.

Rädsla

Efter Japans anfall på Pearl Harbor var rädslan för att behöva uppleva en upprepning mycket påtaglig i USA. Efter andra världskriget kom rädslan för världskommunismens utbredning, när folkrepubliken Kina tillkom. Dominoteorin, om att ifall ett mindre land föll skulle alla andra kunna följa efter, var stark under Vietnamkriget. Det lever kvar än idag, när man talar om Kinas uttalade vilja att breda ut sin makt i regionen, särskilt när det talas om Syd kinesiska havet.

Kolonialistiska värderingar

Önskan att äga eller åtminstone kontrollera territorier utanför det egna har varit ett motiv i utrikespolitiken under den amerikanska nationens tillblivelse och är fortfarande stark ifråga om de territorier som USA äger i Stilla havet, exempelvis Guam och Hawaii. Det var så sent som 1947 som USA tillät Filippinerna att bli självständigt. Ursprungsbefolkningen på Guam och flera andra amerikanska öar är fortfarande inte amerikanska medborgare.⁶³

Idealism

Det fanns en amerikansk offervilja i början av Vietnamkriget, som var påtaglig. Det finns en känsla av skam inför tanken på att behöva överge Taiwan för att inte idag riskera ett kärnvapenkrig – och skam även när det talas om att dra tillbaka trupperna från Japan och Korea. Då talas det om kampen för ”Freedom” och demokrati. Kinesisk

propaganda hånar sådana formuleringar, men det är ett misstag att underkänna äktheten i deras innehåll.

Ekonomisk vinning

Omsorg om världshandeln och önskan om tillträde till marknader var ett skäl till att USA på 1800-talet gav sig in i tävlan mellan kolonialmakterna och deltog i delningen av kontrollen över Kina. Idag talas det om faran för kinesisk kontroll över sjövägarna i Syd kinesiska havet och sunden mellan Indiska oceanen och Stilla havet. Även i samband med det kinesiska BRI-projektet antyder medier i USA att det kan leda till att Kina roffar åt sig uteslutande handelsprivilegier på andra länders bekostnad. USA:s satsning på Indo-Pacific-konceptet kan ses som ett motdrag.

Många inslag i Kinas politik mot USA är svåra att förstå, om man inte ser dem mot bakgrund av en strävan att med alla medel försvaga de nyssnämnda elementen i USA:s vilja att behålla sina maktpositioner kring Stilla havet.

Corona-krisen har plötsligt gjort alla försök till framtidsbedömningar om Stilla havet tämligen meningslösa. Varje försök till att konstruera trovärdiga alternativa scenarier strandar på ovissheten om ett oräkneligt antal tänkbara kombinationer av ekonomiska kriser, möjliga ledar- och regimskiften samt ideologiskt omtänkande i den situation som har skapats av krisen.

Detta skrivs i slutet av april 2020. Fram till för några månader sedan hade det kunnat

te sig lovande att diskutera inledandet av en förtroendeskapande process, till exempel med målsättning att åstadkomma en reglering av missilförsvar i Stilla havet. Kina har visserligen sedan länge motsatt sig att bli indraget i förhandlingar om kärnvapenbegränsning, men det hade kunnat vara värt att undersöka om inte en förhandling av mindre genomgripande karaktär skulle kunna accepteras av Kina. En begränsning av missilförsvar skulle ju kunna bespara skattebetalarna kring Stilla havet enorma summor, om den gick att genomföra.

När Trump började att beskylla Kina för att ha förorsakat spridningen av Coronaviruset blev det inledningen till en ny och intensivare fas i propagandakriget mellan USA och Kina. Ömsesidiga förolämpningar eldar på den nationalism som redan länge hade varit i tillväxt i Kina och har funnits i USA sedan dess tillblivelse. Särskilt växer misstänksamheten i Kina mot USA:s avsikter. Nu har det blivit meningslöst att tänka på försök till förtroendeskapande åtgärder av verklig betydelse, såsom rörande missiler och missilförsvar. Detsamma gäller för varje annat försök att skapa intresse för att inleda en förtroendeskapande process. Tills vidare får förhoppningar om en fredligare utveckling i Stilla havet nog inskränkas till möjligheterna av ledar- och regimskiften hos berörda länder i spåren av Corona-krisen.

Författaren är ambassadör och ledamot av KKrVA.

Noter

1. Wohlstetter, Roberta: "Pearl Harbour: Warning and Decision", Stanford University Press, Stanford, California 1962, s 287-326.
2. Gaddis, John Lewis: *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, Oxford 1997, s 78; Lee, Chae-Jin: *China and Korea: Dynamic Relations*, Hoover Press Publications, Stanford, California 1996, s 8-10.
3. Lague, David och Kang Lim, Benjamin: "Special Report: China's vast fleet is tipping the balance in the Pacific", *Reuters*, <https://www.reuters.com/article/us-china-army-navy-special-report/special-report-chinas-vast-fleet-istipping-the-balance-in-the-pacific-idUSKCN1S612W>.
4. Allison, Graham: *Destined for War*, Scribe Publications, London 2017, s xiv-xx.
5. Kiesow, Ingolf och Rydqvist, John: *Japan as a Power Discarding a Legacy*, Institute for Security & Development Policy, Stockholm-Nacka 2008, s 56-57.
6. *List of sovereign states and dependent territories in Oceania*, Wikipedia 2020-02-29, https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_sovereign_states_and_dependent_territories_in_Oceania.
7. "Chinese loans pose "clear risks" to stability of Pacific nations, Australian think tank warns", *South China Morning Post*, 2019-10-11, <https://www.scmp.com/news/asia/australasia/article/3033812/chinese-loans-pose-clear-risks-stability-pacific-nations>.
8. Detta avsnitt bygger på en publikation av Arms Control Association, USA, *U.S. and Allied Ballistic Missile Defenses in the Asia-Pacific Region*, <https://www.armscontrol.org/factsheets/us-allied-ballistic-missiledefenses-asia-pacific-region>.
9. *Treaty of Good-Neighborliness and Friendly Cooperation Between the People's Republic of China and the Russian Federation*, Ministry of Foreign Affairs, People's Republic of China, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t15771.shtml.
10. "Russia launches gas pipeline to China", *Financial Times*, 2019-12-02, <https://www.ft.com/content/551258ca-14ed-11ea-9ee4-11f260415385>.
11. "In Arms Trade, China Is Taking Advantage of Russia's Desperation", *The Moscow Times*, 2016-11-01, <https://www.themoscowtimes.com/2016/11/01/in-arms-trade-china-is-taking-advantage-of-russian-desperation-a55965>.
12. "Behind China and Russia's 'Special Relationship'", *The Diplomat*, 2016-12-07, <https://thediplomat.com/2016/12/behind-china-and-russias-special-relationship>.
13. The State Council, The People's Republic of China, http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm.
14. "China Launches Next-Generation Guided-Missile Destroyer", *The Diplomat*, 2017-07-29, <https://thediplomat.com/2017/06/china-launches-next-generation-guided-missile-destroyer>.
15. "Chinese Navy Gets New Nuclear Submarine", *NDTV*, 2017-09-21, <https://www.ndtv.com/world-news/chinese-navy-gets-new-nuclear-submarine-1753318>.
16. "Why America's stealth jet forces should fear China's new unarmed eye in the sky", *South China Morning Post*, 2018-01-24, <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2130247/why-americas-stealth-jet-forces-should-fear-chinas-new>.
17. "Meet Shandong, China's Second Aircraft Carrier", *Popular Mechanics*, 2019-12-19, <https://www.popularmechanics.com/military/navy-ships/a30258915/shandong-china-aircraft-carrier>.
18. "China's navy is building its biggest amphibious assault vessel ever", *Defense News*, 2017-04-05, <https://www.defensenews.com/digital-show-dailies/sas/2017/04/05/chinas-navy-is-building-its-biggest-amphibious-assault-vessel-ever>.
19. "Hypersonic Hype: Just How Big of a Deal Is China's DF-17 Missile", *The Diplomat*, 2019-10-07, <https://thediplomat.com/2019/10/hypersonic-hype-just-how-big-of-a-deal-is-chinas-df-17-missile>.
20. "Vostok-2018 starts, China's participation attracts world attention", *China Military Online*, 2019-09-12, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-09/12/content_9279688.htm.
21. *SWP Comment*, 2019-06-26, <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2019C26>.
22. Op cit, Kiesow, Ingolf och Rydqvist, John, se not 5.
23. U.S. Forces Japan, <https://www.usfj.mil/About-USFJ>.

24. "Japan seeks record ¥5.32 trillion defense budget with new focus on space and cyberspace", *Japan Times*, 2019-08-30, <https://www.japantimes.es.co.jp/news/2019/08/30/national/japan-record-defense-budget-space-cyberspace/#.XpnN28gzZPY>.
25. Foreword, *On the Publication of Defense of Japan 2018*, https://www.mod.go.jp/e/publlw_paper/pdf/2018/DOJ2018_foreword_web.pdf.
26. "Japan indicates China is bigger threat than North Korea in latest defence review", *South China Morning Post*, 2019-09-27, <https://www.scmp.com/news/asia/east-asia/article/3030596/japan-indicates-china-bigger-threat-north-korea-latest-defence>.
27. "South Korea Will Keep Its Military Intelligence Pact With Japan – For Now", *The Diplomat*, 2019-11-23, <https://thediplomat.com/2019/11/south-korea-will-keeps-its-military-intelligence-pact-with-japan-for-now>.
28. "Japan and China Dispute a Pacific Islet", *New York Times*, 2005-07-10, <https://www.nytimes.com/2005/07/10/world/asia/japan-and-china-dispute-a-pacific-islet.html>.
29. *Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of Korea*, October 1, 1953, 1953-10-01, https://avalon.law.yale.edu/20th_century/koro01.asp.
30. United States Forces Korea, <https://www.usfk.mil>.
31. Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance Between the People's Republic of China and the Democratic People's Republic of Korea, *Peking Review*, vol 4, nr 28, s 5, https://www.marxists.org/subject/chinaldocuments/china_dprk.htm.
32. RP-US Visiting Forces Agreement, <https://www.chanrobles.com/visitingforcesagreement1.htm#.XpqJQsgzZPY>.
33. *Enhanced Defense Cooperation Agreements signed on April 28, 2014*, <https://www.officialgazette.gov.ph/downloads/2014/04apr/20140428-ED-CA.pdf>.
34. "A major US ally in the Pacific wants to scrap an important military deal with the US, and that may give China an edge", *Business Insider*, 2020-02-14, <https://www.businessinsider.com/philippine-ending-vfa-agreement-with-us-could-benefit-china-2020-2>.
35. "Philippines tells U.S. it will end military cooperation deal", *New York Times*, 2020-02-11, <https://www.nytimes.com/2020/02/11/world/asia/philippines-united-states-duterte.html>.
36. *Security Treaty between the United States, Australia and New Zealand (ANZUS)*, September 1, 1951, Yale Law School, https://avalon.law.yale.edu/20th_century/usmu002.asp.
37. *The future of the US-Australia alliance in an era of great power competition*, United States Study Center, 2019-06-13, <https://www.uscc.edu.au/analysis/the-future-of-the-us-australia-alliance-in-an-era-of-great-power-competition>.
38. *Agreement between the Government of Australia and the Government of Solomon Islands*, Australian Treaty Series (2018) ATS, <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/ATS/2018/14.html>.
39. *The Canada-U.S. Defence Relationship*, Government of Canada, <http://www.forces.gc.ca/en/news/article.page?doc=the-canada-u-s-defence-relationship/hob7hd8s>.
40. *How much trade passes through the South China Sea?*, ChinaPower, Center for Strategic and International Studies, <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea>.
41. Framställningen i de närmast följande avsnitten är baserad på Kiesow, Ingolf: "Inför 2017: Betydelsen för Europa av hoten mot freden i västra Stilla havet", *KKrVAHT*, 4. häftet 2016, s 108-119.
42. *The Guidelines for Japan-U.S. Defense Cooperation*, Ministry of Foreign Affairs, Japan, <https://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/security/guideline2.html>.
43. Kiesow, Ingolf: "Kina vill expandera till havs", *KKrVAHT*, 1. häftet 2014, s 40-47.
44. Chien-Chao, Hung: "A History of Taiwan", *Il Cerchi Iniziative Editoriali*, Rimini 2000, s 238-245.
45. *Ibid*, s 241-242.
46. Kristensen, Hans M: "Nukes in the Taiwan Crisis", Federation of American Scientists, <https://fas.org/blogs/security/2008/05/nukes-in-the-taiwan-crisis>.
47. *Taiwan Relations Act (Public 96-8, 22 U.S.C. 3301 et seq.)*, <https://www.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/taiwan-relations-act>.
48. *Taiwan Allies International Protection and Enhancement Initiative (TAIPEI) Act of 2019-2020*, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/1678/text?q=%7B%7B>

- 22search%22%3A%5B%22Taiwan+Allies+International+Protection+and+Enhancement+Initiative+%28TAIPEI%29+Act+of+2019%22%5D%7D&r=1.
49. *The Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships and Promoting a Networked Region*, The Department of Defense, 2019-06-01, <https://media.defense.gov/2019/Jul/01/2002152311/1-1/1/DEPARTMENTOF-DEFENSE-INDO-PACIFIC-STRATEGY-REPORT-2019.PDF>.
 50. *A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision*, Department of State, 2019-11-04, <https://www.state.gov/a-free-and-open-in-do-pacific-advancing-a-shared-vision>.
 51. "The China Challenge: Ruling the Waves", *Reuters*, 2019-04-30, <https://www.reuters.com/investigates/special-report/china-army-navy>.
 52. *War with China: Thinking Through the Unthinkable*, Rand Corporation, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1100/RR1140/RAND_RR1140.pdf.
 53. *List of Active Russian Navy Ships and Submarines*, Russian Navy 2020, <http://russian-ships.info/eng/today>.
 54. "US military asks for US\$ 20 billion to counter Beijing's influence in the Indo-Pacific", *South China Morning Post*, 2020-04-07, <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3078700/us-military-requests-us20-billion-funding-counter-beijings>.
 55. "Has the US already lost the battle for the South China Sea", *South China Morning Post*, 2020-01-18, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3046619/has-us-already-lost-battle-south-china-sea>.
 56. "Japan's Type 12 SSM Deployed to Keep Watch On Miyako Strait", *Naval News*, 2020-04-03, <https://www.navalnews.com/naval-news/2020/04/japans-type-12-ssm-deployed-to-keep-watch-on-miyako-strait>.
 57. *China's Arctic Policy – European Parliament-European Union*, 2018-05, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620231/EPRS_BRI\(2018\)620231_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620231/EPRS_BRI(2018)620231_EN.pdf).
 58. *U.S. is seen as a top ally in many countries – but others view it as a threat*, Pew Research, 2019-12-05, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/12/05/u-s-is-seen-as-a-top-ally-in-many-countries-but-others-view-it-as-a-threat>.
 59. *The State of Southeast Asia 2020: Survey Report*, ASEAN Studies Center at ISEAS-Yusof Ishak Institute, 2020-01-16, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/TheStateofSEASurveyReport_2020.pdf.
 60. The Joint Staff, https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/UNCLASS_2018_National_Military_Strategy_Descriptio_n.pdf.
 61. MAP: The World's Economic Center Of Gravity From AD 1 To AD 2010, *The Business Insider*, 2012-06-30, <https://www.businessinsider.com/mckinsey-worlds-economic-center-of-gravity-2012-6?r=US&IR=T>.
 62. "World Bank Data Open Data", <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>.
 63. Jämför till exempel Bulmer-Tomas, Victor: "Empire in Retreat: The Past, Present and the Future of the United States", Yale University Press, New Haven och London, 2018.